

Anmeldelser

Democracy and Prosperity: Reinventing Capitalism Through a Turbulent Century, Torben Iversen and David Soskice. Bogen udkommer februar 2019 på Princeton University Press.

Torben Iversen og David Soskice – to af vor tids førende politiske økonomer og samarbejdspartnere gennem flere årtier – har med bogen *Democracy and Prosperity: Reinventing Capitalism Through a Turbulent Century* (2019) forfattet en mindre nyklassiker om demokrati og kapitalisme. I deres nye bidrag udfordrer Iversen og Soskice et af de helt centrale narrativer inden for den politiske økonomi: At kapitalisme og globalisering underminerer demokrati og lighed i de ”avancerede kapitalistiske demokratier”.

Det dominerende narrativ, fremført af eksempelvis økonomen Thomas Piketty (2014) og den økonomiske sociolog Wolfgang Streeck (2016), er, at den demokratiske nationalstat er svækket grundet økonomisk globalisering, flydende kapital og stigende magtforskydning i kapitalismens favør. Det tvinger, lyder fortællingen, nationale regeringer til at underlægge sig kapitalismens taktstok. Vi kender det stærkest indfanget i Pikettys berømte ligning $r > g$, præsenteret i bestselleren *Capital in the Twenty-First Century* (2014). Sat på spidsen: Konsekvensen er stigende ulighed, deregulering og en svækket nationalstat, der ikke magter at modsvare pres fra kapitalismen.

I *Democracy and Prosperity* argumenterer Iversen og Soskice for, at det stik modsatte er tilfældet: Nationalstaten bliver stærkere i takt med, at globaliseringen stiger. Sat på spidsen er stigende ulighed politisk bestemt og derfor ikke underlagt kapitalismens allestedsnærværende jerngreb. Iversen og Soskices bidrag giver således, modsat for eksempel Piketty og Streecks analyser, grobund for en betinget optimisme i en tid med mange negative fremtidsudsigter (stigende ulighed, populisme, global demokratisk ustabilitet osv.).

Værket foldes ud i seks kapitler, hvor forfatterne på kreativ vis kombinerer politisk økonomi og økonomisk geografi (med inspiration fra blandt andre økonomerne Paul Krugman og Edward Glaeser samt Michael Storper) – et særligt kærkomment bidrag til litteraturen – krydret med en god blanding af kvalitative caseanalyser og statistiske regressionsanalyser. Det er ikke muligt her at gennemgå hvert kapitel kritisk – som snildt kunne stå til genstand for særskilte anmeldelser – så vi retter i stedet opmærksomheden mod bogens overordnede linjer.

Iversen og Soskice stiller sig indledningsvis det centrale spørgsmål: “Hvorfor er kapitalistiske demokratiske systemer så modstandsdygtige?” Ifølge forfatterne er dette spørgsmål særligt bemærkelsesværdigt, da denne modstandsdygtighed (med ganske få undtagelser såsom Nazi-Tyskland) har manifesteret sig til trods for, at vi har gennemlevet et af de mest urolige århundreder i nyere tid (tænk blot på de to store verdenskrige samt de massive økonomiske kriser i det 20. århundrede – for slet ikke at nævne de store skift i produktionsstrukturerne). Iversen og Soskices simple forklaring på systemernes modstandsdygtighed er, at de fortsat udvider adgang til og investering i uddannelse kombineret med styrkelsen af de avancerede sektorer i økonomien. Den lidt længere og akademiske forklaring udfoldes i en generel model for den politiske økonomi, hvoraf især fem elementer synes at være særligt centrale.

For det første er en stærk nationalstat afgørende for den demokratiske kapitalismes funktionsmåde. Staten har en række vigtige funktioner – såsom investering i offentlige goder, indførelse af konkurrence og fjernelse af rent-seeking osv. – der alle tjener kapitalismens funktionsdygtighed.

For det andet ses regeringen og staten som værende optaget af at styrke økonomiens langsigtede økonomiske ydeevne – i hvert fald den såkaldte avancerede del af økonomien. De vælgere, som typisk nyder godt af den avancerede del af økonomien – den såkaldte vidensøkonomi – er ofte dem, som er uddannede. Tages der derfor ikke hensyn til disse *afgørende* vælgere (*decisive voters*) ved kontinuerligt at styrke den avancerede del af økonomien, vil de folkevalgte politikere og partier blive straffet. Disse uddannede (og efter sigende afgørende) vælgere har således en interesse i at styrke den avancerede del af økonomien, hvilket er med til at skabe de selvsamme modstandsdygtige demokratiske kapitalistiske systemer. De veluddannede arbejdere – der antageligt udgør en kritisk masse – indtager således en central position i forfatternes argument. I denne forstand, argumenterer Iversen og Soskice, er der et symbiotisk forhold mellem demokrati og kapitalisme, da den afgørende vælgerbases interesser flugter med kapitalismens interesser.

For det tredje er succesfuld økonomisk performance forankret regionalt. I vidensøkonomien er virksomheder blevet relativt mere afhængige af veluddannet arbejdskraft. Da veluddannede personers fagkundskaber er ofte ”stiltiende” og komplementære med andre veluddannedes fagkundskaber såvel som med nye teknologier, opstår der en række *skill-clusters* rundt omkring på kloden. Tænk blot på Silicon Valley i Californien eller medicoindustrien herhjemme. Det betyder, at virksomheders succes i høj grad er betinget af at være lokaliseret i specifikke områder, hvor de kan nyde godt af agglomerationsfordele. Som konsekvens kan virksomheder i den avancerede del af økonomien derfor reelt

ikke true med at flytte deres produktion. Kapitalen, argumenterer Iversen og Soskice, er derfor hverken flygtig eller særlig autonom, da den er lokationsafhængig. Nationalstaten forbliver derfor magtfuld.

For det fjerde indgår disse avancerede kapitalistiske demokratier i et strategisk komplementaritetsspil. Eftersom vidensøkonomien er nationalt (og regionalt) forankret og samtidig indgår i den globale økonomi, styrker globaliseringen afkastet mellem de avancerede kapitalistiske demokratiske lande. Det gør, at de bliver afhængige af hinanden i den globale økonomi. Afhængigheden mellem nationalstaterne i vores globaliserede tidsalder er således med til at skabe disse systemers robusthed, da de i højere grad får gavn af hinanden.

For det femte er avancerede kapitalistiske demokratier kendetegnet ved en *fundamental equality of democracy*, der simpelt tilsiger, at forholdet mellem den disponible indkomst for den afgørende vælger og den gennemsnitlige disponible indkomst er konstant over tid i forskellige demokratiske kapitalistiske systemer. Med andre ord: De afgørende vælgeres indkomst vil altid følge den gennemsnitlige indkomstudvikling. Derfor tildeler Iversen og Soskice denne klasse en central rolle og ser middelklassens interesser som værende "allierede" med den avancerede kapitalisme. Demokrati omhandler derfor ikke omfordeling og lighed, men styrkelsen af middelklassens interesser. Kapitalistiske demokratiske systemer er således særligt robuste, fordi den afgørende vælgerbase har en interesse i at avancere denne form for kapitalisme.

Som et kritikpunkt kunne man godt savne, at forfatterne, i en bog dedikeret til studiet af "avancerede kapitalistiske demokratier", gik ud over den empiriske post-hoc rationalisering, der ligger i betegnelsen "avanceret". Det er en dårligdom, der generelt hærger denne litteratur (og som vi heller ikke selv kan sige os fri fra), at "avanceret" bliver et empirisk og ikke et analytisk spørgsmål. Fremtidige studier bør sigte mod en præcisering af, hvad der egentlig gør et kapitalistisk land "avanceret" – og ikke bare kapitalistisk. Slutteligt synes det afsluttende og konkluderende kapitel om kunstig intelligens mest af alt at være interesseret i at indkapsle en særlig tidsånd, hvor der inden for en række andre forskningstraditioner for eksempel er et øget fokus på teknologiens indflydelse på alt fra den industrielle produktion (automatisering) til vores spatiale omgivelser (*smart cities*).

Man kan sætte spørgsmålstegn ved en række elementer i Iversen og Soskices nye bog, men man kommer ikke udenom, at forfatterne har leveret et storslået nyt værk, som endnu engang udvider deres efterhånden meget omfattende argumenter om, hvordan kapitalistiske systemer fungerer. I en bog som henvender sig til enhver med interesse for (international) politisk økonomi, politologi og økonomisk geografi, skal forfatterne derfor især have ros for igen at turde

at stille de store spørgsmål om de samfundsforandringer, vi gennemlever lige nu; og så oven i købet at komme med nogle meget plausible forklaringer herpå.

Litteratur

Piketty, Thomas (2014). *Capital in the Twenty-First Century*. Cambridge, MA: Belknap Press.

Streeck, Wolfgang (2016). *How Will Capitalism End? Essays on a Failing System*. London: Verso.

Magnus Andersen og Søren Frank Etzerodt
Centre for Comparative Welfare State Studies
Institut for Statskundskab, Aalborg Universitet

Øystein Tunsjø, *The Return of Bipolarity in World Politics; China, the United States, and Geostructural Realism*. New York: Columbia University Press, 2018 (288 sider).

Når forskere i international politik for alvor slår sig op på den store klinge, diskuterer de *polaritet*. Hvem har egentlig magten i dag? Og lige så vigtigt; *hvor mange* har magten? Med Kinas genkomst på den internationale scene står polaritet atter til diskussion i det 21. århundrede. For er USA stadig verdens eneste supermagt, eller skal vi nærmere indrette os på en bi- eller multipolar verdensorden? Øystein Tunsjø, som er professor ved det norske Institutt for forsvarsstudier, er klar i mælet i sin nyeste bog fra 2018. Verden er i dag blevet bipolar, da Kina allerede nu er blevet en ny supermagt, og dette vil have vigtige implikationer for forholdet til USA og ikke mindst risikoen for en ny stormagtskrig.

Lad os starte med det teoretiske. Tunsjø tager loyalt udgangspunkt i Kenneth Waltz' (1979) strukturelle realisme, eller neorealisme, og den centrale rolle, den internationale magtfordeling har for staters handlinger. Også Waltz' seks parametre for magt – størrelse af territorium og befolkning, naturressourcer, økonomiske kapabiliteter, militær styrke, politisk stabilitet og kompetence – dominerer Tunsjøs bog. Hertil kommer spørgsmålet om polaritet, og det er muligvis heri, Tunsjøs vigtigste teoretiske bidrag ligger. Polaritet er en egenkab ved et internationalt system, der er afhængigt af fordelingen af kapabiliteter *imellem* systemets enheder. Vi er nødt til at måle dem relativt til alle andre enheder i systemet. Dette er netop et problem med meget af den eksisterende debat om emnet. Vi kan ikke vurdere den nuværende polaritet ved blot at sammenligne systemets stærkeste magt (USA) med den næststærkeste (Kina). Lige

så vigtigt er det at undersøge magtforholdet mellem nummer to og nummer tre (Rusland eller Indien). Det er ad denne vej, Tunsjø når konklusionen, at det internationale samfund er blevet bipolar. USA og Kina er ikke lige stærke, men – og her kommer det centrale – forskellen mellem USA og Kina er mindre end forskellen mellem Kina og Rusland/Indien. Magten er altså i dag fordelt på en sådan måde, at to stater er milevidt foran alle andre og i en kategori for sig ("supermagter").

Bogens kapitel 3 og 4 bruges på at måle magtforholdet mellem USA, Kina og de øvrige stormagter ud fra Waltz' seks parametre for magt. Sammenligningen kommer pænt omkring mange vigtige emner og undviger den velkendte tendens til blot at konkludere på baggrund af ekstrapolerede BNP-vækstrater og militærbudgetter (selvom disse da også indgår). De korte afsnit om ressourcer og forsyningssikkerhed er især interessante og bærer da også præg af at være emner, forfatteren tidligere har arbejdet med. Konklusionen er klar: Ligesom under Den kolde krig er to magter i dag så langt foran alle andre, at de må anses for at være i en klasse for sig.

Midtvejs i bogen skilles Tunsjøs teoretiske veje så fra Waltz'. Hvis stateres adfærd dikteres af magtfordelingen i det internationale system, som den strukturelle realisme foreskriver, og verden i dag er bipolar, så burde USA og Kina opføre sig på samme måde, som USA og Sovjetunionen gjorde det under sidste bipolaritet; med hård balancering, våbenkapløb og alliancedannelse. Men dette er ikke tilfældet. USA og Kina har ikke igangsat et heftigt våbenkapløb, og andre stater har ikke fordelt sig ud på en ny henholdsvis blå og rød blok. For at forklare denne forskel i adfærd under samme strukturelle betingelser indfører Tunsjø derfor en ny variabel: geografi. Det lyder måske ikke revolutionerende – og det er det sådan set heller ikke – men her bliver det teoretiske apparat dog noget mere interessant end ved den mere sterile, waltzianske systemanalyse. Forfatteren fremhæver en række geopolitiske forhold, der adskiller nutidens bipolaritet fra Den kolde krig. Her gennemgås et udpluk.

For det første fungerer rivalisering anderledes til lands end til vands, argumenterer Tunsjø. "The stopping power of water", som man måske genkender fra John J. Mearsheimer, begrænser stateres evne til at projicere magt over store have, og dette lægger en dæmper på den gensidige trussel fra USA og Kina. For det andet, modsat under Den kolde krig har USA ingen allierede, der deler landegrænser med Kina, og derfor er der ingen konstant frygt for invasion. Endelig er Kina inddæmmet af naturlige barrierer; bjerge og jungle mod syd, Himalaya mod sydvest, ørken mod vest og nordvest, permafrost mod nord og vand mod øst. Til sammenligning er Europa relativt fladt og lige til at køre ind over fra øst.

Her stopper de gode nyheder til gengæld også. For samtidig med at en altødelæggende storkrig er mindre sandsynlig i dag end under Den kolde krig, er risikoen for en mindre, begrænset krig i dag større end tidligere. Det er der en række årsager til, der har deres rødder i de geografiske forskelle, der er på Kina i dag og Sovjetunionen, samt at rivaliseringen mellem Kina og USA primært vil udspille sig til havs og ikke på et kontinent. Den nye bipolaritet er derfor reelt mindre stabil, end det var tilfældet under Den kolde krig. Til gengæld vil en eventuel konflikt efter al sandsynlighed være af en mere begrænset slags.

Alt i alt er Øystein Tunsjøs værk et godt og vigtigt bidrag til debatten om polaritet i dag og fremtidens forhold mellem USA og Kina. Bogens måde at diskutere polaritet er især skarp, om end lidt tør, og forfatteren argumenterer overbevisende for, at verden i dag er blevet bipolar. Tunsjø lykkes altså med at indtage en klar og velargumenteret position i en højaktuel debat. Den empiriske analyse af staternes kapabiliteter i dag er også grundig og fanger mange vigtige og lærerige aspekter.

Man kan som læser godt spørge sig selv, om tilføjelsen af geografi som en faktor i den strukturelle realisme er nok til at berettige neologismen ”geostruktural realisme”. På nogle punkter virker teorien mere som en ”Walt-light,” hvor historisk erfaring som faktor er sparet væk. Tunsjøs geografisk funderede argumenter bliver da også en smule mere overfladiske end resten af bogen, og det er en skam, for denne del af bogen er noget mere interessant for læseren end den mere sterile diskussion af polaritet som teoretisk begreb.

Bogen siger ikke meget om økonomisk rivalisering mellem supermagterne men fokuserer i stedet på muligheden for militær konflikt. Her forholder Tunsjø sig loyalt overfor realismens traditionelle fokus på militær konflikt, men det er alligevel en skam, da vi i dag primært ser økonomiske redskaber taget i brug i rivaliseringen mellem USA og Kina. Men selvom man som læser kunne have ønsket sig en mere udførlig analyse af økonomiske forhold, lykkes bogen godt med det, den siger, den vil. Den præciserer polaritetsbegrebet, den måler magtfordelingen imellem de førende stormagter, og den argumenterer for betydningen af en række geografiske forhold.

Litteratur

Waltz, Kenneth N. 1979. *Theory of International Politics*. New York: McGraw-Hill.

Nikolaj K. Andersen
Institut for Statskundskab,
Aarhus BSS, Aarhus Universitet

Steve Chan, *China, the U.S. and the Power Transition Theory. A Critique*. Routledge, 2008.

Som de fleste ved, tegner dette århundrede til at blive både post-amerikansk og sinocentrisk. USA forvandles i disse år til en anderledes navlebeskuende supermagt og trækker sig fra det, vi europæere forbinder med amerikansk lederskab. Kina vejrer morgenluft og lancerer sine storstilede Silkevejsprojekter, der blandt andet gør Rusland til "Kinas Canada" (Lukin, 2015). Men som påpeget af flere (Pan og Kavalski, 2018) ligger faget international politik helt underdrejet, hvad angår teoretisk og konceptuel fornyelse, der kan indfange det paradigmeskift, som virkelighedens internationale politik undergår. Ideelt set burde boganmeldelsen her gælde en eller flere spritnye udgivelser, men som det ses, har Steve Chans monografi et helt årti på bagen. Det fine ved ham er hans grundige og tænksomme analyse, der gør bogen til en nyklassiker i faget international politik, hvad angår magtskifteteori – især kritik heraf.

Chan er professor i statskundskab på University of Colorado men er født i Hong Kong og opvokset i Kina. Hans teoretiske ærinde er at gå realismens klassiske magtskifteteori efter i sømmene. Det gør Chan på en måde, der gør ham til lidt af en *rational choice-neorealist*. Men han begrundet sit bidrag på konstruktivistisk vis: I og med at politologer udgør en art meningsdannere, er det ingenlunde ligegyldigt, hvad de docerer om magtskifter, krig og fred fra deres lærestole. Også når han betoner faren for misperception stormagterne imellem, har han blik for virkelighedens konstruktivisme. Selv kalder han sin position for *revisionisme*, eftersom han udfordrer den amerikanske vanetænkning om Kinas opstigning og udleverer manglen på logik hos John Mearsheimer i sin konklusion. Allermest rammende er det nok at kalde Chan for en *Reinhold Niebuhr-realist*. Hermed menes den hybridevidste amerikanske realisme, der opstod i årene efter sejren over det militaristiske Japan og Nazi-tyskland i 1945.

Chans nøgleargument

Chans hovedargument er, at den klassiske magtskifteteori tager fejl, når den gør den opstigende magt til den angrebslystne part i et magtskifte fra en hegemon til en anden. Magtskifteteorien blev oprindeligt lanceret af A.F.K. Organski; senere kom Jacek Kugler til. Deres empiriske belæg for tesen om den opstigende magts krigeriske impuls var det opstigende Tyskland som aggressor i første verdenskrig. Overfladisk set holder tesen stik, men kun indtil man ser nærmere på, hvem det i virkeligheden var, som Tyskland gik i krig mod. Det var ifølge Chan – dvs. Dale Copeland (2000), som han bygger på – det ligele-

des opstigende og potentielt langt mægtigere Rusland, hvorimod krigen mod Storbritannien aldrig var hovedsagen. Præcis samme udlægning finder man hos nutidens russiske historikere i autoritative værker om det 20. århundredes Rusland (Zubov et al., 2011). Chans modargument mod Organski og Kugler (1980) hviler på *prospect theory* eller med andre ord på, at det er irrationelt for den opstigende magt at slippe krigen løs, når den blot ved at lade tiden arbejde for sig kan sikre sig overtaget. Omvendt forholder det sig for den nedadgående magt, der er under akut tidspres for at fremskynde det militære opgør om magten i international politik – således som Tyskland fremskyndede magtopgøret i 1914.

Sagt på almindelig dansk vil Chan have USA til at gribe i egen barm og erkende sin egen revisionisme og sit medansvar for verdensfreden. Som eksempel på USA's revisionisme fremhæver han Irakkrigen, hvorimod det ifølge Chan er ren spekulation at tillægge Kina angrebslyst blot som konsekvens af den øgede magt. Samtidig er det ham magtpåliggende at få os til at forstå, at den egentlige faldgrube i den indbyrdes dynamik mellem Kina og USA er, når den ene eller anden part fejllæser en tilspidset udvikling og overreagerer på den. Her peger han på Taiwan som netop en problemstilling, der kan eksplodere i ansigtet på både USA og Kina. Konkret forestiller han sig, at de taiwanesiske nationalister får lokket USA på glatis.

Bogens øvrige stof

I al sin korthed er bogen en tour de force gennem mange store spørgsmål i faget international politik. Derudover går Chan i dybden med en empirisk analyse af magtskiftet mellem Kina og USA. Han påpeger, at det ikke er en given sag, at Kina for alvor vil overhale USA – og i så fald næppe på alle relevante parametre såsom produktivitet per capita. USA vedbliver strukturelt at være i en klasse for sig som supermagt, det kan Kina ikke ændre på.

Undervejs gør Chan opmærksom på de adskillige eksempler på fredelige magtskifter, som verdenshistorien trods alt kan opvise, ikke mindst det fredelige magtskifte fra Storbritannien til USA i tiden før 1900. Han går i clinch med magtskifteteoriens logiske men alligevel underteoretiserede skelnen mellem revisionisme og status quo som modsatrettede strategiske kulturer hos stormagter svarende til forskellen mellem krig og fred. Med Lenins magtovertagelse i 1917 blev Rusland til en aggressiv revisionistisk magt, skriver Chan med henvisning til Organski og Kugler (1980: 23). Men derudover er det sjældent entydigt, hvem der udgør den revisionistiske magt. Chan argumenterer for, at USA selv var revisionistisk i fortiden og stadig er det, hvad få amerikanske politologer har blik for.

Frygt for tab er en anden årsag til krig, som stormagterne gerne manipulerer og vildleder hinanden med. USA's involvering i oversøiske krige og forpligtelser (*imperial overstretch*) kan gøre USA mere overfølsom for tab af status, end godt er, påpeger Chan. Sammenlignet med USA er Kina mere driftssikker og status quo-orienteret, hævder han. I nøglekapitlet om forebyggende krig og alternativer for en stormagt i forfald skriver han, at Sovjetunionens nedtur som stormagt var så akut og gennemgribende, at det end ikke levnedede muligheden for præventiv krigsførelse; noget som den daværende leder Gorbatsjov heldigvis indså. Havde magtstrukturen været multipolær, havde der imidlertid være flere alternativer: *hiding, shirking, bandwagoning, buckpassing*, hvad mange amerikanske politologer glemmer. I stedet for at stirre sig blind på kapabiliteter er det ifølge Chan afgørende, at der er balance mellem magt og fordelingen af fordele i systemet – ikke mindst for den opstigende magt. Men i USA er tendensen, at man enten tænker i inddæmning eller i at fremme et regimeskift til demokrati i Kina. Chan citerer Deng Xiapings berømte ”De 24 skrifttegn strategier” som udtryk for, at Kina både balancerer USA blødt, skjuler sine styrker og tålmodigt afventer magtskiftet i stedet for åbent at udfordre USA. Så det springende punkt er sådan set ikke Kina men som sagt Taiwan, idet Chan i sit næstsidste kapitel minder om, at det typisk er emsige tredjeparter, der kaster stormagter ud i håbløse, opslidende væbnede opgør. USA skal vare sig for Taiwans politikere!

Kritik og vurdering

Chans budskab til faget international politik er, at Kinas opstigning ikke er noget særtilfælde men blot det aktuelle eksempel på det generiske fænomen *magtskifte*, som faget efter hans mening bør fordybe sig anderledes helhjertet i. Heri er denne anmelder ganske enig. Men pudsigt nok overser Chan, i hvor høj grad Kinas opstigning handler om ren og skær geo-økonomi som noget, der ellers bidrager til at styre dramaet i retning af et fredeligt magtskifte (Luttwak, 1990). Man kan konstatere, at når Chan for nemheds skyld kalder sin position for revisionisme, så udgør hans analyse en fusion mellem den klassiske hybridrealist Niebuhr, den moderne rational choice-realist Copeland tilsat Robert Jervis' begreb misperception plus historikeren Paul Kennedys lære om imperiets overbebyrdelse. Hans bud på et scenario for Kinas opstigning gør den fredelige opstigning til et muligt men skrøbeligt scenario, der let sættes over styr af dårskeer i USA og/eller på Taiwan. Der er skam grund til at fremhæve Taiwan-problemet, men Barry Buzan (2010) har lige så overbevisende peget på forholdet til Japan som en altafgørende nationalistisk faldgrube for Kinas beslutningstagere.

Det er ligeledes fristende at kritisere Chan for bias til fordel for Kina i lyset af, hvad der siden er kommet frem om Kinas kursskifte til en assertiv, muligvis revisionistisk strategi. Nyere kinaforskning (Liao, 2016) peger på, at magthaverne i Kina anså USA's nedtur under finanskrisen i 2008 for at udgøre det essentielle magtskifte, hvorefter der var fri bane for Kina. Hertil kommer præsident Xi Jinpings nylige forfatningsretlige forvandling af Kina til et sandt dvs. lunefuldt autokrati. Ganske vist udkom Chans bog tilbage i 2008, men han har for nylig gengivet bogens stof uden at medtænke de nye tvetydige tendenser (Chan, 2018). Så der er lidt automatpilot over den gode Steve Chan. Bortset fra det vil jeg varmt anbefale hans velskrevne og taktsomme bog. Den får læseren til på ny at tage selve realismen alvorligt – og tage de mest skrårige amerikanske politologer knap så alvorligt.

Litteratur

- Buzan, Barry (2010). China in international society: Is “peaceful rise” possible? *The Chinese Journal of International Politics* 3 (1): 5-36.
- Chan, Steve (2018). The power-transition discourse and China's rise. *Oxford Research Encyclopedia of Politics*, online publication, 45 pp. Kan tilgås via AUL.
- Copeland, Dale (2000). *The Origins of Major War*. New York: Cornell University Press.
- Liao, Nien-Chung Chang (2016). The sources of China's assertiveness: The system, domestic politics or leadership preferences? *International Affairs* 92 (4): 817-833.
- Lukin, Artyom (2015). Mackinder revisited: Will China establish Eurasian Empire 3.0? *The Diplomat*, February 7.
- Luttwak, Edward (1990). From Geopolitics to Geo-Economics. *The National Interest* 20 (Summer): 17-23.
- Organski, A.F.K. og Jacek Kugler (1980). *The War Ledger*. Chicago: University of Chicago Press.
- Pan, Chengxin og Emilian Kavalski (2018). Theorizing China's rise in and beyond international relations. *International Relations of the Asia-Pacific* 18 (3): 289-311.
- Zubov, Andrei Borisovitj et al. (2011). *Istorija Rossii. XX vek (Tom I: 1894-1939; Tom II: 1939-2007)*. Moskva: AST Astrel'.

Mette Skak
Institut for Statskundskab,
Aarhus BSS, Aarhus Universitet